

PATVIRTINTA

Vilniaus lopšelio-darželio „Karuselė“

direktoriaus 2022 m. liepos 20 d.

įsakymu Nr. V-103(22)

**SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
VILNIAUS LOPŠELYJE-DARŽELYJE „KARUSELĖ“
TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus lopšelyje-darželyje „Karuselė“ tvarkos aprašo (toliau – Lopšelio-darželio tvarkos aprašas) paskirtis – lopšelyje-darželyje „Karuselė“ užtikrinti sveiką ir saugią aplinką, užkertančią kelią smurto bei prievartos apraiškoms.
2. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos Lopšelio-darželio tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą įstaigoje.
3. Lopšelio-darželio tvarkos aprašas patvirtina smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarką įstaigoje, papildo lopšelio-darželio vidaus veiklos ir kitus dokumentus, padedančius užtikrinti tinkamą smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos įgyvendinimą lopšelyje-darželyje.
4. Lopšelio-darželio tvarkos aprašas remiasi šiais principais:
  - 4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;
  - 4.2. kiekvienas lopšelio-darželio administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, turi reaguoti ir jas stabdyti;
  - 4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo smurtaujančiųjų, besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų;
5. Visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai (vaikai, administracijos atstovai, pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su Lopšelio-darželio smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka, ją įgyvendinančiais dokumentais ir patvirtinti tai savo parašu.
6. Lopšelio-darželio tvarkos apraše vartojamos sąvokos:
  - 6.1. Smurtas – tai fizinės ar emocinės kančios, sužalojimas, panaudojant jėgą, turint tikslą ką nors fiziškai ar psichologiškai paveikti; smurtas – tai prievartinis asmens laisvės suvaržymas, stipriai įtakojantis normalią egzistenciją, smurto atveju yra tam tikras pavojus gyvybei – nuo nežymaus iki labai akivaizdaus:

- 6.1.1. fizinis smurtas - prievarta prieš asmenį: stumdymas, mušimas, sužeidimas, nužudymas;
- 6.1.2. psichologinis, emocinis smurtas - tai dažniausiai su fizine prievarta susiję įžeidžiantys žodžiai, pastabos, grasinimai, draudimai, gąsdinimai, kuriais yra siekiama asmenį įskaudinti, įbauginti, priversti suvokti priklausomybę nuo skriaudėjo;
- 6.1.3. psichinis smurtas - grasinimai: grasinimas sumušti, sužaloti, nužudyti, tai atitinkamos situacijos sudarymas ar gestai, kuomet ketinimai aiškūs be žodžių;
- 6.2. Patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.
- 6.3. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):
  - 6.3.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;
  - 6.3.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;
  - 6.3.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;
  - 6.3.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.;
- 6.4. Patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas;
- 6.5. Besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;
- 6.6. Patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys(-iai);
- 6.7. Patyčių stebėtojas – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias;
- 6.8. Patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis lopšelio-darželio bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;
- 6.9. Patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėjamiems), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus);
7. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena – smurto, patyčių situacijos lopšelyje-darželyje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šių reiškinių geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinių tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimui.
  - 7.1. Lopšelio-darželio tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017m. kovo 22 d. įsakyму Nr. V-190 „Smurto

prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis“; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu 2016 m. spalio 18 d. Nr. XII-2685; Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu 2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII 204.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA LOPŠELYJE-DARŽELYJE

8. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi lopšelio-darželio veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi lopšelio-darželio vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, grupių pedagogai, o jos vykdyje dalyvauja visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai.

9. Lopšelio-darželio vadovas yra atsakingas už Lopšelio-darželio tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio lopšelio-darželio prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą lopšelio-darželio bendruomenei ir vykdymą.

10. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja Vaiko gerovės komisijos nariai, kurie kiekvienais metais:

10.1. surenka duomenis iš grupių dėl įstaigoje fiksuotų pranešimų apie smurtą, patyčias ir atlieka jų analizę;

10.2. remiantis pranešimų apie smurtą, patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

10.3. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

10.4. teikia siūlymus lopšelio-darželio vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo įstaigoje, dėl darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

10.5. teikia siūlymus lopšelio-darželio vadovui dėl Lopšelio-darželio tvarkos aprašo tobulinimo;

10.6. atlieka kitus Lopšelio-darželio smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

11. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupių mokytojai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje/grupėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA LOPŠELYJE-DARŽELYJE

12. Visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais kiekvienas lopšelio-darželio administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas (priedas Nr.1):

12.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą, patyčias – reaguoja ir stabdo bet kokius, tokį įtarimą keliančius veiksmus;

12.2. primena vaikui, kuris smurtauja, tyčiojasi, lopšelio-darželio nuostatas ir elgesio taisykles;

12.3. esant pagalbos vaiko sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus), lopšelio-darželio darbuotojus ar institucijas, pvz., policija, greitoji pagalba);

12.4. informuoja ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės mokytoją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias;

12.5. atlieka kitus Lopšelio-darželio tvarkos apraše numatytus veiksmus.

13. Lopšelio-darželio administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo reagavimo įtarus ir/ar pastebėjus elektronines patyčias ar gavus apie jas pranešimą veiksmai:

13.1 išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi visų reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;

13.2. įvertina grėsmę asmeniui, jo sveikatai, ir, esant poreikiui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus rūpintojus), lopšelio-darželio darbuotojus ar institucijas, pvz., policija, greitoji pagalba);

13.3. surenka informaciją apie besityčiojančių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;

13.4. informuoja įstaigos vadovą apie elektronines patyčias ir pateikia įrodymus (išsaugotą informaciją);

13.5. atlieka kitus Lopšelio-darželio tvarkos apraše numatytus veiksmus.

14. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės mokytojas, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą, patyčias:

14.1. užpildo pranešimo apie smurtą, patyčias formą (priedas Nr.2);

14.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto, patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

14.3. atlieka kitus Lopšelio-darželio tvarkos apraše numatytus veiksmus.

15. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupių mokytojas, nesiliaujant smurtui, patyčioms ar esant sudėtingesniais patyčių atvejais, kreipiasi į įstaigos Vaiko gerovės komisiją ar konkrečius Lopšelio-darželio tvarkos apraše nurodytus asmenis ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį.

16. Lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija (arba Lopšelio-darželio tvarkos apraše nurodyti), įvertinusi turimą informaciją:

16.1 numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

16.2. informuoja lopšelio-darželio vadovą apie esamą situaciją;

16.3. atlieka kitus Lopšelio-darželio tvarkos apraše numatytus veiksmus.

17. Asmuo, kuris pastebėjo ir/ar įtarė vaiką smurtaujantį, pasityčiojantį iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, turėtų informuoti lopšelio-darželio vadovą, kuris imasi Lopšelio-darželio tvarkos apraše ar kituose lopšelio-darželio dokumentuose numatytų veiksmų.

18. Asmuo, kuris pastebėjo ir/ar įtarė administracijos atstovą, pedagogą, švietimo pagalbos specialistą ar techninį darbuotoją smurtaujantį, besityčiojantį iš vaiko, turėtų informuoti lopšelio-darželio vadovą, kuris imasi Lopšelio-darželio tvarkos apraše ar kituose lopšelio-darželio dokumentuose numatytų veiksmų.

19. Lopšelio-darželio vadovas, sužinojęs apie lopšelio-darželio darbuotojo patiriamą smurtą, patyčias arba lopšelio-darželio darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių (numatytų Lopšelio-darželio tvarkos apraše).

20. Kitiems smurto, patyčių dalyviams pagal individualius poreikius lopšelyje-darželyje, teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

21. Tais atvejais, kai lopšelyje-darželyje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti lopšelyje-darželyje, ikimokyklinio ugdymo grupės mokytoja nukreipia vaiką ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į savivaldybės švietimo pagalbos įstaigą.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Lopšelio-darželio, vykdančio ilgalaikės tikslines smurto, patyčių prevencijos programas ir turinčios sukurta bei veikiančią smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos lopšelyje-darželyje tvarką, gali ir toliau ja remtis, jeigu joje numatyti veiksmai bei nuostatos neprieštarauja šiam Tvarkos aprašui ir jeigu pritaria Lopšelio-darželio steigėjas.

23. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

**VILNIAUS LOPŠELIO-DARŽELIO „KARUSELĖ“
REAGAVIMO Į SMURTĄ, PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS PLANAS**

PASTEBĖJUS AR ĮTARUS SMURTĄ, PATYČIAS ◦ ►

1. Bet kuris lopšelio-darželio darbuotojas nedelsiant reaguoja ir stabdo smurtą, patyčias.
2. Primenama vaikui, kuris smurtauja, tyčiojasi elgesio taisyklės, lopšelio-darželio nuostatas.
3. Apie įvykį praneša ikimokyklinio ar(ir) priešmokyklinio ugdymo grupės/ių mokytojui/jams.
4. Ikimokyklinio ar (ir) priešmokyklinio ugdymo grupės/ių mokytojas/jai skubiai aiškinasi situaciją, kalbasi su vaikais, jų tėvais, darbuotojais, stebi situaciją.
5. Ikimokyklinio ar (ir) priešmokyklinio ugdymo grupės/ių mokytojas/jai užpildo pranešimo apie smurtą, patyčias formą (2 priedas).
6. Ikimokyklinio ar (ir) priešmokyklinio ugdymo grupės/ių mokytojas/jai užpildytą formą/as perduoda Vaiko gerovės komisijai.
7. Vaiko gerovės komisija analizuoja smurto, patyčių situaciją, numato veiksmų planą, bendrauja su patyčių dalyviais. Vaiko gerovės komisija informuoja lopšelio-darželio direktorių.

**VILNIAUS LOPŠELIO-DARŽELIO „KARUSELĖ“
PRANEŠIMO APIE SMURTA, PATYČIAS FORMA**

(pranešimo data)

I. Bendrieji duomenys:

Asmens, pranešusio apie smurtą, patyčias vardas, pavardė, pareigos:	
Smurto, patyčių įvykdymo data, laikas:	
Vieta, kur įvyko smurtas, patyčios:	
Naudota ar įtariama, kad buvo naudota smurto, patyčių forma (pabraukti):	<p>o Smurtas – tai fizinės ar emocinės kančios, sužalojimas, panaudojant jėgą, turint tikslą ką nors fiziškai ar psichologiškai paveikti: fizinis smurtas - prievarta prieš asmenį: stumdymas, mušimas, sužeidimas, nužudymas; psichologinis, emocinis smurtas – tai dažniausiai su fizine prievarta susiję įžeidžiantys žodžiai, pastabos, grasinimai, draudimai, gąsdinimai, kuriais yra siekiama asmenį įskaudinti, įbauginti, priversti suvokti priklausomybę nuo skriaudėjo; psichinis smurtas - grasinimai: grasinimas sumušti, sužaloti, nužudyti, tai atitinkamos situacijos sudarymas ar gestai, kuomet ketinimai aiškūs be žodžių;</p> <p>o Patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgą persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui: žodinės patyčios (užgauliojimas žodžiu ir užrašais: prasivardžiavimas, gąsdinimas, pašaipios replikos apie žmogaus kūną, religiją, tautybę, negalią, išvaizdą, „juokeliai“, apkalbinėjimas, šmeižimas ir pan.). sudėtinės (elgesio formos, kurios apima ir žodinius, ir fizinius veiksmus, pvz.: reketas, vertimas daryti tai, ko vaikas nenori ir pan.). fizinės patyčios (vaiko užgauliojimas veiksmais:</p>

	<p>pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas, įgnybimas, sprigtas ir pan.).</p> <p>socialinės (įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas nepageidaujamas).</p> <p>elektroninės patyčios (vyksta elektroninėje erdvėje, socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus: nemalonių žinučių užrašai apie vaiką, skaudinančių žinučių siuntinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninių gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).</p> <p>o Kiti pastebėjimai (įrašyti).....</p>
Vaiko/ų, patyrusio/ių smurtą, patyčias vardas/ai, pavardė/ės, grupė/ amžius:	
Ar yra žinoma apie tokio elgesio pasikartojimą:	

II. Duomenys apie smurto, patyčių organizavimo/ vykdymo dalyvį/ius:

Vaiko/ų, kuris/ie inicijavo, organizavo smurtą, patyčias vardas/ai, pavardė/ės, grupė/amžius:	
Vaiko/ų, kuris/ie stebėjo smurtą, patyčias vardas/ai, pavardė/ės, grupė/amžius:	

III. Įvykusios situacijos aprašymas:

IV. Šioje situacijoje atlikti suaugusiųjų veiksmai:

--

V. Pagalba asmeniui/ims, kuris/ie patyrė smurtą, patyčias:

--

VI. Veiksmų planas su asmeniu/imis, kuris/ie tyčiojosi, smurtavo:

--

Užpildžiusio formą asmens vardas, pavardė
parašas